

FELIPE GONZALEZ ETA EUSKERA (DISKRIMINAZIÑO)

Gabonilla edo Abenduaren lenengo egunetan, Laterriaren Lendakari Felipe González Márquez jaunak esan deuskunez, Euzkadin gaur-egun aukera da Euskeraren alde, erdaldunen kalteetan. Diskriminaziñoa.

Oraindik Euskera Erderaren neurrira eldu aal izateko, urte asko pasa bearko dabez. Noizko ori lortu? Bidean asi besterik ez dogu egin eta orra zenbat keixa. Ez nolanaikoak; gizon ospetsuen aotik irtenak...

Ikusten dogunez Euskerak beti morrontzan biar dau eta burua jasotzen asten danerako, makilkadea burutik beera.

* * *

Baiña, gizon onek, ez beste askok be, ez daki nolako morrontza larrian bizi izan dan Euskera; andaluzia da eta Andaluzian ez dabe orrelako buruausterik izan. Diskriminaziñoa zer dan jakiteko, irakurri bear leuke Arturo Campion'en «Blancos y Negros» eleberria. Gure ume euskalduneri, kultura eurak ez zekien izkuntzan emon dautsee beti. Orrelako torturarik ez da ondiño munduan asmatu, emen baiño.

* * *

Ori ez zen izan Campion'en asmakizun bat. Emen neure etxean daukot, neure amak egiñiko jostorraz-lan bat lauki edo kuadro batean sartunda. Urtea be badauko: 1.900.

Bere ezpañetatik irtenda eta neure belarrietatik entzunda daukot, bera umetxua zanean zer gertatzen zan eskoletan. Goizean goiz, eskola asten zanean, umetxu bateri jartzen jakon atzamarrean eraztun bat. Arek emon bear eutson Euskeraz itzik eta ber-

barik egiten eban umetxuari eta onek beste bateri. Orrela egun osoan. Negargarrizko salakuntza sortzen zan umetxuen artean; bai ba, eraztuna azken eukanak, kastigu zitala artzen eban bere bizker gaiñean.

Kultura izkuntza arrotzean emotea ez zan naikoa, egarria kentzeko ura belarritik emotea lez, zapalkuntza agertzeko; gaiñera umetxuak tortura larritik pasatzera beartu egunero-egunero... Orrelako astakeriak nolan onartu eta eraman ditu euskaldunak...! Makilletara oituta egon, nunbait.

* * *

Nik neuk ez dot eraztunik jaso bear izan; tortura aundirik be ez. Lekeitio'n jaio arren, Barakaldo'n bizi gintzan eta erderaz mintza; orregaitik, Lazkano'ra bizi izaten aldatu gintzanean, zortzi urte nebazala, erderaz banekian; baiña, neurekin egozan lazkanotar umetxu askok tutik be ez. Maixua bilbotarra zan, gaztea eta ez zekian Euskerarik. Nere alboan eskolan ezartzen zan laguna Antonio Arkaiaga zan, Lazkao-txiki bersolariaren auzoko baserritarra. Lista pasatzen eban maixuak eta guk erantzun, «servidor de usted». Maixuak Antonio Arkaiaga esaten ebanean, gure mutilla zutunik ipintzen zan, eta onela erantzuten eban serio-serio:

—Sardiña uztel.

Kristiñau Dotriña izan zan Euskeraz ikasi eban gauza bakarra. Baiña, Dotriña artan be, zelango Euskera? «Jainkoa da... justoa, poderoso, gauza guztien prinzipioa eta fiña». Eskolan ori ere erderaz. Mandamentuak: «Amar a Dios sobre todas las cosas». —Eta ori zer dok?—. «Jainkoa amarratzeko

soka guztiaz»... Orra gure kultura eta gure kultura-bideak. Azkenerako mutiko eta neskato euskaldunak, gorrotoa Euskerari. Tortura tortura gaiñean Euskera zala-ta...

Itziar'en bizi izandako donostiar bateri entzunda daukot, bera eskolan Itziar'en ebillela, kantu bat ikasi eben:

—«Arre niña bi puzkar...

Baiña, kantuak esaten ebana auxe zen: A reir y a disfrutar... Barre ala negar?

Orixe bai dala gizarte-erakundeek sortutako «diskriminaziñoa»!

* * *

—Gauza zarrak dozak orrek...! Esango dau baten batek.

Esango dautzut berrigorik be.

1936, guda madarikatua sortu ondoren, laister frentea Ondarrua'n egoan; bitartean Gipuzkoa'ko errietan kartel luze-zabalak ebezen gorri eta ori, esaera onekin:

—Si eres español, habla el español.

Ori bakarrik izan ba'litz ez zan geiegirik izango; baiña, ondorengoa ez zan bapere ohea. Donostian bizi nintzan eta etxeoandreaki zazpi pezeta ordaintzen neutson egunero lo eta janagaitik. Egun baten negarrez egertu zan etxean:

—Zer dozu negar egiteko?

—Nere anaiakin topo egin dot Abeniden eta Euzkeraz berba egin dodalako, *eun* pezeta kendu deusta multa: ogei zidarrezko ogorleko mando...

Eta ez zan bera bakarrik izan.

* * *

Beste bein, Donostian bertan, Loiolako kuartelera goiazan tranbia bete soldadu. Danok Euskeraz. Orretan, an egoazen bi falenjistik deadarrez ekin eutsen kantuan:

«Los separatistas vascos
no lo pueden remediar,
si se juntan tres o cuatro,
empiezan a rebuznar.
La cucaracha, la cucaracha...»

Tranbia bete soldadu geratu zan ixilik eta mutu. Euskera baztertuta toki guztietatik, elizetan ez ba'zan. Ogeita amar urte zapalduta. Urte oietan «Basarri»k egin dauan lana irratitik eta izparringitik, egunerokotik, Euzkadik ez dio sekulan bear bezela ordainduko... Eun urtetik gorako zapalketa; oiñazpian artuta Euskera. «Diskriminaziñoa» ei da gaur Euskeraren alde!!!???

Aizken aldiko gertaerak beste kontu batzuek goguz. 1969'an batuberrizale mordo bat agertu zan iñolakoak Baserri'ri aurpegira boaten, Z-Argia asterokotik, euretarikoa egin ez zalako. Asko ziran (amaika asko da eta arek amaika baiño geiago ziran) ba-

ten kontra. Gizon balienteak. A bakarrik ez zan izan; besterik be bada. Ona emen «Euskal Elerti 69», Lur Editoriala, 1969, Donostia, zer dakarren 547 orrialdeen:

«AZKEN OHARRA.

LUR/KAISELU/HASTAPENAK euskera-
ren batasunaren serbitzuan jartzen dira. Beren jautapen-jautapen-konseiluak Gabriel Aresti, Xabier Kintana, Ramon Saizarbitoria eta Ibon Sarasola'rekin osaturik dagoenak euskal gaistoko dialeko mordoiloetan idatzitako lanak ukatuko dituela jakin-arazitzen du, eta bide batez euskeraren batasunik nahi ez duten euskaldunak euskeraren eta Euskal-erriaren atsiak direla deklaritzen du. Are geiago negarreztatzen du batasun hori gonbatitzen dutenen portaera, bereiziki Eizmen-di'ter Iñaki «Basarri» jaunarena, zainak, Euskaltzaindiak Arantzatzun hartutako erabakiak onartuko zituela publikoki manifestatu ondoren, bere hitzari ez dion eutsten. Seguru asko bera hitza eman zuelako batasun hura bere dialekto mordoiloa izanen zela ustean.»

AMEN.

AMEN.

* * *

Arrezkero Euskera, korta-usaiña duala-ta («dialekto mordoiloak»), baztatu egin bear da eta erail, eurak, euskaldun-berri kaletarrak, sorturiko Euskara, Hacheduna, indarkeriz sartzeko burutik beera... Zapalketa berriro. Gaurkoa zantarragoa, etxebarrutik dariona. Lengoa zan amorragarria; oraingoa, negargarria.

Ba .omen da ikastola bat (ez dot uste bakarra izango danik), bertan zapalketa egin dana euskaldun umetxoen kaltean. Lengo eskolak, erdera sartzeko; orain, berriz, Euskara Batu fenomeno bat burutik beera sartzeko. Irakasleak, Batua besterik jakin ez edo, betiko Euskeraren jabe ziran umetxo baserriterak zapuztu eta suspensio emon Euskeraren arloan. Irakasleak berak jaso bear zuan zigorra, umetxoen bizkarrera bota.

Ezagutzen dot gau-eskolan Euskara Batua erakusten ibillitekoa, bere langille baserritar lagunari esaten:

—Ik ez dakik Euskerarik. Ik ez dakik gramatikarik. Ik ez dakik ezerbez. Gau-eskolara etorri bear dok Euskara ikasten.

Euskeraz besterik ez zakian gizon euskalduna konplejos beteta laga. Ori ondo dalakoan. Egin bear dana, «dialekto mordoiloak» akabatzeke.

Guatemala'tik urten eta Guatapeor'ean sartun. Au dok euskaldunen mixeria. Bitartean, González jaun agurgarria kezka betetik.

ARRINDA'tar Anes